

European
Data Protection
Board

OPINIONI I PËRBASHKËT EDPB-EDPS 1/2026

Mbi Propozimin për një Rregullore që lidhet me thjeshtimin e zbatimit të rregullave të harmonizuara për inteligjencën artificiale (Omnibus Digjital për IA)

Miraturar më 20 Janar 2026

Table of Contents

Contents

Table of Contents	2
KANË MIRATUAR KËTË OPINION TË PËRBASHKËT (në vijim 'Opinion')	6
1 SFONDI.....	6
2 VËREJTJE TË PËRGJITHSHME	6
4 REGJISTRIMI DHE DOKUMENTACIONI	9
5 SANDBOX-E RREGULLATORE TË IA NË NIVELIN E BASHKIMIT EUROPIAN	11
6 MBikëqyrja dhe zbatimi nga Zyra e IA-së	12
7 FUQITË E AUTORITETEVE/TRUPAVE QË MBROJNË TË DREJTAT THEMELLORE DHE BASHKËPUNIMI ME MSA	13
8 AI LITERACY	14
9 AFATI I ZBATIMIT TË RREGULLAVE ME RREZIK TË LARTË.....	15

Përmbledhje Ekzekutive

Më 19 nëntor 2025, Komisioni Evropian paraqiti një Propozim për një Rregullore të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit që ndryshon Rregulloret (BE) 2024/1689 dhe (BE) 2018/1139, lidhur me thjeshtimin e zbatimit të rregullave të harmonizuara për inteligjencën artificiale ("Omnibus Digjital për IA"). Më 25 nëntor 2025, Komisioni konsultoi formalisht EDPB-në dhe EDPS-in në përputhje me nenin 42(2) të Rregullores (BE) 2018/1725.

EDPB dhe EDPS mbështesin objektivin e përgjithshëm të Propozimit për të adresuar sfidat e zbatimit të Aktit për IA (AI Act), me synim funksionimin efektiv të rregullave përkatëse. Në të njëjtën frymë, ata rikujtojnë se EDPB dhe Komisioni Evropian janë duke punuar mbi udhëzime të përbashkëta mbi ndërveprimin midis GDPR-së dhe Aktit për IA, që pritet të publikohen brenda vitit.

Përpunimi i kategorive të veçanta të të dhënave personale për zbulimin dhe korrigjimin e paragjykimeve

EDPB dhe EDPS mbështesin në parim zgjerimin e bazës ligjore që lejon përpunimin e jashtëzakonshëm të kategori të veçanta të të dhënave personale për qëllime të zbulimit dhe korrigjimit të paragjykimeve. Megjithatë, për të shmangur abuzimet, rasti kur ofruesit dhe përdoruesit e sistemeve IA mund të mbështeten në këtë bazë ligjore duhet të jetë qartësisht i kufizuar, veçanërisht për sistemet IA jo-me rrezik të lartë.

Ata rekomandojnë të ruhet standardi i "domosdoshmërisë së rreptë" që zbatohet aktualisht për përpunimin e të dhënave të ndjeshme në sistemet IA me rrezik të lartë.

Regjistrimi dhe dokumentimi

EDPB dhe EDPS mbështesin synimin e Propozimit për të lehtësuar ngarkesat administrative, por rekomandojnë **të vazhdojë detyrimi i regjistrimit në databazën e BE-së për sistemet IA**, edhe kur një ofrues konkludon se sistemi — pavarësisht se figuron në Aneksin III të AI Act — nuk është sistem me rrezik të lartë.

Heqja e këtij detyrimi do të ulte ndjeshëm nivelin e llogaridhënies dhe do të krijonte stimuj të gabuar për abuzim.

Rregulloret eksperimentale ("sandbox") të IA në nivel të BE-së

EDPB dhe EDPS mbështesin krijimin e sandbox-eve të IA në nivelin e BE-së për të nxitur inovacionin dhe për të mbështetur SME-të, por sugjerojnë:

- Përfshirjen e detyrueshme të autoriteteve të mbrojtjes së të dhënave (DPA-ve) në funksionimin dhe mbikëqyrjen e këtyre sandbox-eve.
- Qartësimin e kompetencave të DPA-ve dhe ndërveprimit me mekanizmin e bashkëpunimit të GDPR-së.
- Pjesëmarrjen e EDPB-së si organ këshillues dhe si vëzhgues në Bordin Evropian të Inteligjencës Artificiale.

Mbikëqyrja dhe zbatimi nga Zyra e IA-së

EDPB dhe EDPS mirëpresin futjen e kërkesës për bashkëpunim aktiv midis Zyrës së IA-së dhe autoriteteve të përfshira në zbatimin e Aktit të IA-së për mbikëqyrjen e sistemeve të IA që bazohen në modele IA me përdorim të përgjithshëm, kur ofruesi i modelit është gjithashtu ofruesi i sistemit. Sa herë që është e nevojshme, duhet të ketë bashkëpunim të ngushtë, si dhe koordinim të afërt me DPA-të kompetente kur ka rreziqe për të drejtat themelore të privatësisë dhe mbrojtjes së të dhënave. Për më tepër, EDPB dhe EDPS rekomandojnë të kufizohet qartë lloji i modeleve IA me përdorim të përgjithshëm që do të aktivizojnë kompetencën ekskluzive të Zyrës së IA-së, për të siguruar mbikëqyrje efektive të këtyre sistemeve IA.

Gjithashtu, EDPB dhe EDPS vlerësojnë pozitivisht nenin sqarues që thekson se Zyra e IA-së nuk do të jetë kompetente për sistemet IA të vendosura në treg, të vëna në funksion ose të përdorura nga institucionet, organet, zyrat apo agjencitë e Bashkimit, të cilat janë nën mbikëqyrjen e EDPS. Për hir të sigurisë ligjore dhe pavarësisë së mbikëqyrjes, EDPB dhe EDPS rekomandojnë që ky sqarim të përfshihet në dispozitat e miratuara.

Kompetencat e autoriteteve/organeve që mbrojnë të drejtat themelore dhe bashkëpunimi me autoritetet e mbikëqyrjes së tregut (MSA)

EDPB dhe EDPS mbështesin qëllimin për të lehtësuar bashkëpunimin ndërmjet autoriteteve ose organeve që mbrojnë të drejtat themelore ('FRAB') dhe autoriteteve të mbikëqyrjes së tregut ('MSA'). Ata mirëpresin idenë e një pike qendrore kontakti për të rritur efikasitetin, por rekomandojnë:

- sqarimin e rolit të MSA-ve si pika administrative të kontaktit për ekzekutimin dhe transmetimin e kërkesave tek ofruesit dhe përdoruesit;
- të sigurohet që ndryshimi i propozuar të mos ndikojë në pavarësinë dhe kompetencat e DPA-ve;
- shtimin e detajeve në Propozim, si përcaktimi që MSA-të duhet të japin informacionin e kërkuar nga FRAB pa vonesë të panevojshme;
- sqarimin e mëtejshëm të detyrimit të ri për bashkëpunim dhe asistencë të ndërsjellë ndërmjet MSA-ve dhe FRAB-ve, veçanërisht për rastet ndërkufitare.

Shkathësia në Inteligjencën Artificiale

EDPB dhe EDPS vlerësojnë se ofruesit dhe përdoruesit e sistemeve të inteligjencës artificiale nuk duhet të përjashtohen nga detyrimi për të garantuar që stafi i tyre të ketë një nivel të mjaftueshëm shkathësie në IA, pasi kjo ndihmon në rritjen e ndërgjegjësimit etik dhe shoqëror për përfitimet dhe rreziqet e IA-së. Nëse bashkëligjvënësit vendosin të mbajnë detyrimin e ri për Komisionin dhe Shtetet Anëtare për të nxitur shkathësinë në IA, ky detyrim duhet të jetë shtesë ndaj atij ekzistues që aplikohet për ofruesit dhe përdoruesit e sistemeve të IA-së, dhe jo ta zëvendësojë atë.

Afati i zbatimit të rregullave për rreziqe të larta

Sa i përket afatit të zbatimit të rregullave për rreziqe të larta dhe shtyrjes së propozuar të një sërë dispozitash kryesore, EDPB dhe EDPS pranojnë se disa nga arsyet për vonesën e aplikimit mund të konsiderohen të paktën pjesërisht objektive, megjithatë ata shprehin shqetësime për ndikimin e mundshëm në mbrojtjen e të drejtave themelore në një peizazh të inteligjencës artificiale që po ndryshon me shpejtësi. Në këtë kuadër, Opinioni i Përbashkët

fton bashkëligjvënësit të marrin në konsideratë nëse do të ishte e përshtatshme dhe e realizueshme që të ruhet afati aktual për disa detyrime, p.sh. për transparencën. Në rast se shtyrja e propozuar e afatit për hyrjen në zbatim miratohet nga bashkëligjvënësit, EDPB dhe EDPS bëjnë thirrje për veprime të koordinuara nga të gjithë aktorët relevantë, dhe në veçanti nga Komisioni, me qëllim që vonesa të minimizohet sa më shumë të jetë e mundur.

Bordi European për Mbrojtjen e të Dhënave dhe Mbikëqyrësi European për Mbrojtjen e të Dhënave

Duke iu referuar nenit 42(2) të Rregullores 2018/1725 të datës 23 tetor 2018 mbi mbrojtjen e personave fizikë në lidhje me përpunimin e të dhënave personale nga institucionet, organet, zyrat dhe agjencitë e Bashkimit Evropian, si dhe lëvizjen e lirë të këtyre të dhënave, dhe duke shfuqizuar Rregulloren (KE) nr. 45/2001 dhe Vendimin nr. 1247/2002/KE.

KANË MIRATUAR KËTË OPINION TË PËRBASHKËT (në vijim 'Opinionit')

1 SFONDI

1. Më 19 nëntor 2025, Komisioni European ('Komisioni') paraqiti një Propozim për Rregullore të Parlamentit European dhe të Këshillit për ndryshimin e Rregulloreve (BE) 2024/1689 dhe (BE) 2018/1139 sa i përket thjeshtësimit të zbatimit të rregullave të harmonizuara për inteligjencën artificiale (Omnibus Digjital për IA) ('Propozimi'). Më 25 nëntor 2025, Komisioni konsultoi zyrtarisht EDPB-në dhe EDPS-në në përputhje me nenin 42(2) të Rregullores (BE) 2018/1725 ('EUDPR') ¹.
2. Propozimi synon të ndryshojë Rregulloren 2024/1689 ² ('Aktit për IA' ose 'AIA') për të adresuar disa sfida të zbatimit përmes masave të synuara të thjeshtësimit. Ndryshimet e propozuara lidhen me tema të ndryshme, duke filluar nga afati i zbatimit të rregullave për sistemet IA me rrezik të lartë, deri tek ulja e barrës së regjistrimit për disa sisteme IA dhe zgjerimin e thjeshtësimeve rregullatore të dhëna ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme (NMV) drejt ndërmarrjeve të vogla të mesme ('NVM') ³.
3. Qëllimi i këtij Opinionit të Përbashkët nuk është të japë një vlerësim të të gjitha ndryshimeve të propozuara, por më tepër të trajtojë aspektet më të rëndësishme të Propozimit, të cilat janë me rëndësi të veçantë për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të individëve në lidhje me përpunimin e të dhënave personale.

¹ Rregullorja (BE) 2018/1725 e Parlamentit European dhe e Këshillit e datës 23 tetor 2018 për mbrojtjen e personave fizikë në lidhje me përpunimin e të dhënave personale nga institucionet, organet, zyrat dhe agjencitë e Bashkimit Evropian dhe për lëvizjen e lirë të këtyre të dhënave, duke shfuqizuar Rregulloren (KE) nr. 45/2001 dhe Vendimin nr. 1247/2002/KE, Gazeta Zyrtare L 295, 21.11.2018, faqet 39–98.

² Rregullorja (BE) 2024/1689 e Parlamentit European dhe e Këshillit e datës 13 qershor 2024 për përcaktimin e rregullave të harmonizuara për inteligjencën artificiale dhe ndryshimin e Rregulloreve (KE) nr. 300/2008, (BE) nr. 167/2013, (BE) nr. 168/2013, (BE) 2018/858, (BE) 2018/1139 dhe (BE) 2019/2144 dhe Direktivave 2014/90/BE, (BE) 2016/797 dhe (BE) 2020/1828 (Aktit për Inteligjencën Artificiale), Gazeta Zyrtare L, 2024/1689, 12.7.2024.

2 VËREJTJE TË PËRGJITHSHME

4. The EDPB and the EDPS support the Proposal's general objective to address certain implementation challenges of the AI Act, with a view to the effective application of the relevant rules. In the same spirit, the EDPB and the EDPS recall that the EDPB and the European Commission are working on joint guidelines on the interplay between the GDPR and the AI Act to be issued later this year. This echoes the commitments of the EDPB in its Helsinki Statement to take up initiatives to facilitate GDPR compliance and strengthen consistency, in order to empower responsible innovation and reinforce competitiveness in Europe⁴.
5. Another aim of the Proposal is to significantly reduce the administrative burden for businesses, national administrations, and the public at large⁵. The EDPB and the EDPS support this general objective of the Proposal, as long as pursuing this objective does not result in lowering the protection of fundamental rights of individuals, in particular the fundamental right to protection of personal data. The EDPB and the EDPS also wish to recall that, already during the initial drafting of the AI Act, several amendments were introduced to help reduce administrative burdens while still protecting the fundamental rights of individuals⁶. A careful balance needs to be kept between reducing administrative burden where possible, without undermining the protection of fundamental rights in the context of AI. Therefore, the EDPB and the EDPS warn against reducing the existing protection offered under the AI Act without careful consideration of the protection of the rights of individuals. In the remainder of this Joint Opinion, the EDPB and the EDPS highlight specific aspects of the Proposal that warrant further consideration and provide specific recommendations to help ensure that the final text of the Proposal maintains a high level of protection of the fundamental rights of individuals, and with a view of providing greater legal certainty for all actors involved.
6. The references to Data Protection Authorities ('DPAs') in this Joint Opinion should be understood as the supervisory authorities within the meaning of Article 4(21) GDPR and Article 3(15) Law Enforcement Directive ('LED')⁷, regardless of whether they have been entrusted with additional tasks or powers under the AI Act, as market surveillance authorities ('MSAs').

3 PROCESSING OF SPECIAL CATEGORIES OF PERSONAL DATA FOR BIAS DETECTION AND CORRECTION

7. Sipas nenit 10(5) të Aktit për Inteligjencën Artificiale, ofruesit e sistemeve me rrezik të lartë mund të përpunojnë në mënyrë të jashtëzakonshme kategori të veçanta të të dhënave personale vetëm nëse është domosdoshmërisht e nevojshme për të garantuar detektimin dhe korrigjimin e anshmërisë, në përputhje me kërkesat e nenit 10(2)(f) dhe (g) të Aktit për IA. Një përpunim i tillë duhet të jetë subjekt i masave të duhura mbrojtëse për të drejtat dhe liritë themelore të personave fizikë.

⁴ EDPB's Helsinki Statement on enhanced clarity, support and engagement, A fundamental rights approach to innovation and competitiveness, adopted on 2 July 2025.

⁵ COM(2025) 836 final, p. 6.

⁶ For example, Article 6(3) AI Act already provides a derogation for AI systems that do not pose a significant risk to the health, safety or fundamental rights.

⁷ Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA, OJ L 119, 4.5.2016, pp. 89–131.

8. Propozimi do të prezantonte një nen të ri 4a, duke zëvendësuar nenin 10(5), i cili do të lejonte, kur është e nevojshme, përpunimin e kategorive të veçanta të të dhënave personale nga ofruesit dhe përdoruesit e të gjitha sistemeve dhe modeleve të IA-së, duke iu nënshtruar masave të përshtatshme mbrojtëse të përcaktuara në projekt-propozim që plotësojnë GDPR, EUDPR dhe LED, sipas rastit. Kështu, propozimi do të zgjerojë fushën materiale dhe personale të nenit 10(5) të Aktit për IA për të gjitha sistemet dhe modelet IA, si dhe për përdoruesit.
9. Megjithatë përpunimi i kategorive të veçanta të të dhënave personale për detektimin dhe korrigjimin e anshmërisë mund të sjellë rreziqe shtesë për të drejtat dhe liritë themelore të subjekteve të të dhënave, është po ashtu e vërtetë se nëse detektimi dhe korrigjimi i anshmërisë nuk është i suksesshëm ose i mjaftueshëm, anshmëria në sistemet IA mund të paraqesë rrezik më të gjerë për ata që të dhënat e tyre personale do të përpunohen nga sistemi IA pas daljes së tij në treg, madje edhe për shoqërinë në tërësi.
10. EDPB dhe EDPS gjithashtu kuptojnë se lista e sistemeve IA me rrezik të lartë nuk mund të jetë kurrë gjithëpërfshirëse për të referuar të gjitha sistemet IA që paraqesin rrezik të konsiderueshëm për të drejtat dhe liritë e individëve. Si rrjedhojë, sistemet që nuk janë identifikuar si me rrezik të lartë mund të çojnë, në raste të caktuara, në pasoja negative për individët.
11. Në të njëjtën kohë, EDPB dhe EDPS rikujtojnë se përpunimi i kategorive të veçanta të të dhënave personale, në parim, është i ndaluar sipas legjislacionit të BE-së për mbrojtjen e të dhënave, dhe përjashtimet nga ky ndalim duhet të jenë të përcaktuara ngushtë. Për të shmangur abuzimet e mundshme, rastet kur ofruesit dhe përdoruesit mund të mbështeten në këtë bazë ligjore në kontekstin e sistemeve dhe modeleve IA që nuk janë me rrezik të lartë duhet të kufizohen qartë dhe të jenë të përcaktuara vetëm kur rreziku nga efekti negativ i anshmërisë është mjaftueshëm serioz për të justifikuar përpunimin e kategorive të veçanta të të dhënave personale.
12. Teksti aktual i nenit 10(5) të Aktit për IA referon përpunimin e kategorive të veçanta të të dhënave personale që është “rreptësisht i nevojshëm” për të detektuar dhe korrigjuar anshmëritë. Dispozita e re e propozuar e nenit 4a(1) referon vetëm “të nevojshme”, ndërsa neni i ri 4a(2) referon “të nevojshme dhe proporcional”. EDPB dhe EDPS rekomandojnë (ri)vendosjen e standardit të domosdoshmërisë së rreptë, që aktualisht zbatohet për sistemet IA me rrezik të lartë, për të gjithë ofruesit dhe përdoruesit e sistemeve dhe modeleve IA të referuara në nenin 4a, për përpunimin e kategorive të veçanta të të dhënave personale për qëllimin e garantimit të detektimit dhe korrigjimit të anshmërisë.
13. Aktualisht, neni 10(5) i Aktit për IA kufizon mundësinë për përpunimin e kategorive të veçanta të të dhënave personale vetëm në rastet kur është e nevojshme për të përmbushur detyrimet sipas nenit 10(2)(f) dhe (g) të Aktit për IA. EDPB dhe EDPS theksojnë se fushëveprimi i nenit të ri 4a(2) duhet të kuptohet po ashtu si i kufizuar për detektimin, parandalimin dhe zbutjen e anshmërisë që ka gjasa të ndikojë në shëndetin dhe sigurinë e personave, të ketë ndikim negativ në të drejtat themelore ose të çojë në diskriminim të ndaluar sipas ligjit të Bashkimit, siç parashikohet nga neni aktual 10(2)(f) dhe (g) i Aktit për IA, dhe siç referohet tashmë në paragrafin 1 të nenit të propozuar 4a. Megjithatë, aktualisht, as Propozimi, as Dokumenti i Punës së Stafit nuk ofrojnë ndonjë udhëzim të veçantë ose shembuj.

8 Në këtë kuadër, EDPB dhe EDPS e konsiderojnë me rëndësi të veçantë që, për të shmangur mospërputhje të mundshme dhe konfuzion sa i përket fushës së përjashtimit dhe kërkesave për ofruesit dhe përdoruesit e sistemeve apo modeleve të IA që nuk janë me rrezik të lartë, si dhe për të siguruar që fusha e nenit 4a të mbetet qartë e përcaktuar, të ndërmerren hapa të qartë për sqarim.

9 Dokumenti i Punës së Stafit të Komisionit që shoqëron dokumentet e Propozimit për një Rregullore të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit që ndryshon Rregulloret (BE) 2016/679, (BE) 2018/1724, (BE) 2018/1725, (BE) 2023/2854 dhe Direktivat 2002/58/KE, (BE) 2022/2555 dhe (BE) 2022/2557 sa i përket thjeshtimit të kuadrit legjislativ digjital, dhe që shfuqizon Rregulloret (BE) 2018/1807, (BE) 2019/1150, (BE) 2022/868 dhe Direktivën (BE) 2019/1024 (Omnibus Digjital), duke ndryshuar

14. EDPB dhe EDPS rekomandojnë që, përmes një recital, të ofrohen arsyeime më të detajuara për zgjerimin e parashikuar të fushës së përjashtimit, duke treguar shembuj specifikë të sistemeve ose modeleve të inteligjencës artificiale që nuk konsiderohen me rrezik të lartë, por që mund të ndikojnë negativisht individët bazuar në karakteristika të mbrojtura, gjë që do të justifikonte përpunimin e kategorive të veçanta të të dhënave për të kundërshtuar këtë paragjykim.
15. Formulimi i përdorur në nenin 4a(2) të propozimit duhet të rishikohet për të rritur sigurinë juridike sa i përket zbatimit të neneve 6 dhe 9 të GDPR, të cilat kërkojnë një bazë të qartë ligjore dhe një përjashtim për përpunimin e kategorive të veçanta të të dhënave personale. Në këtë drejtim, EDPB dhe EDPS vërejnë se formulimi i përdorur në nenin 4a(2), veçanërisht përdorimi i 'mund', ka gjasa të shkaktojë pasiguri juridike. Nëse synimi i bashkëligjvënësve është të zgjerojnë detyrimin sipas nenit 10(2)(f) dhe (g) të Aktit për IA (dhe përjashtimin përkatës sipas nenit 9 të GDPR) për ofruesit dhe përdoruesit e të gjitha sistemeve dhe modeleve të IA-së, kjo duhet të shprehet qartë.
16. Së fundi, EDPB dhe EDPS rikujtojnë se, siç shpjegohet në Recitalin 70 të Aktit për IA, dispozita aktuale e nenit 10(5) të Aktit për IA, dhe kështu neni i ri 4a, rregullon një rast specifik të përpunimit të kategorive të veçanta të të dhënave personale si çështje me interes të rëndësishëm publik brenda kuptimit të nenit 9(2)(g) të GDPR dhe nenit 10(2)(g) të EUDPR. Si pasojë, të gjitha kushtet e parashikuara në GDPR dhe EUDPR do të zbatohen plotësisht sa herë që një zhvillues apo përdorues bazohet në këtë bazë ligjore. Për më tepër, Komisioni e sqaron qartë se synimi i ndryshimit është 'lehtësimi i pajtueshmërisë me ligjet për mbrojtjen e të dhënave' nga ana e ofruesve dhe përdoruesve të sistemeve të IA-së. Në këtë kontekst, EDPB dhe EDPS theksojnë se autoritetet për mbrojtjen e të dhënave do të jenë para së gjithash kompetente për të mbikëqyrur përpunimin e të dhënave personale sipas nenit 4a të Aktit për IA, gjithashtu në përputhje me nenin 2(7) të Aktit për IA.

4 REGJISTRIMI DHE DOKUMENTACIONI

17. EDPB dhe EDPS mbështesin qëllimin e përgjithshëm të Propozimit për të lehtësuar barrat administrative për operatorët. Megjithatë, EDPB dhe EDPS rekomandojnë ruajtjen e detyrimit për ofruesit që të regjistrojnë sistemet e Inteligjencës Artificiale në bazën e të dhënave të BE-së për sistemet me rrezik të lartë, edhe në rastet kur ofruesi ka përfunduar se sistemi – pavarësisht se është përmendur në Aneksin III të Aktit të IA – nuk është me rrezik të lartë, sipas kushteve të përcaktuara nga Neni 6(3) i AIA 13 .
18. Detyrimi për regjistrim, siç parashikohet nga teksti aktual i AIA 14 , siguron transparencën dhe gjurmueshmërinë e këtyre sistemeve për publikun si dhe për autoritetet kombëtare kompetente 15 . Duke qenë se sistemet e IA në fjalë mund të paraqesin ende rreziqe të konsiderueshme, detyrimi për regjistrim nuk duket i paarsyeshëm apo i tepruar. Fshirja e propozuar e detyrimit ekzistues 16 do të ulte ndjeshëm llogaridhënien e ofruesve të sistemeve të IA dhe do të krijonte një shtysë të padëshirueshme që ofruesit të kërkojnë në mënyrë të pajustificuar këtë përjashtim pa një analizë kritike..

10 Shih Preambulën 70 të Aktit për IA.

11 Nëse ky është rasti, EDPB dhe EDPS rekomandojnë më tej që formulimi 'paragrafi 1 mund të zbatohet' të zëvendësohet me 'paragrafi 1 zbatohet gjithashtu'. Për më tepër, EDPB dhe EDPS rekomandojnë që formulimi 'nëse përpunimi ndodh' të zëvendësohet me 'ku një përpunim i tillë ndodh'.

12 COM(2025) 836 final, f.2, shih Memorandumin Shpjegues që shoqëron Propozimin.

13 Neni 6(3) dhe Preambula 53 e AIA.

14 Nenet 6(3) dhe 49(2) të AIA; Seksioni B në Aneksin VIII të AIA (pikët 6 dhe 7).

15 Shih Preambulën 131 të AIA.

16 Neni 1(6) i Propozimit (modifikon Nenin 6(4) të AIA), Neni 1(14) i Propozimit (fshin Nenin 49(2) të AIA) dhe Neni 1(32) i Propozimit (fshin Seksionin B në Aneksin VIII të AIA).

19. Së pari, detyrimi për regjistrim mundëson publikun që të jetë i informuar mbi arsyet mbi të cilat ofruesi konsideron se sistemi AI 'nuk paraqet rrezik të rëndësishëm për shëndetin, sigurinë apo të drejtat themelore të personave fizikë' 17 , edhe pse përmendet në Aneksin III të Aktit për AI. Regjistrimi publik gjithashtu mundëson që përdoruesit të kryejnë vlerësimin e duhur (para se të vendosin nëse do ta përdorin sistemin e AI të përjashtuar) dhe menaxhimin e rrezikut të këtyre sistemeve të AI (në kontekstin e përdorimit të sistemit të AI). Zbulimi publik i vlerësimit të kryer nga ofruesit, i cili është i detyruar nga teksti aktual, si dhe rreziqet e mundshme të reputacionit për ofruesit, janë më të përshtatshme me rreziqet e mundshme që paraqesin këto sisteme AI.
20. Së dyti, regjistrimi i tillë shërben gjithashtu për informimin e autoriteteve kompetente kombëtare dhe autoriteteve publike kombëtare ose trupave që mbikëqyrin ose zbatojnë respektimin e detyrimeve sipas ligjit të Bashkimit që mbron të drejtat themelore ('FRABs') para se këto sisteme të hidhen në treg ose të vihen në shërbim 18 , gjë që mund t'i çojë ato të kërkojnë dokumentacionin dhe të angazhohen në aktivitete zbatimi kur është e përshtatshme 19 . Detyrimi për regjistrim mundëson një reagim në kohë nga autoritetet kompetente kombëtare dhe FRABs për të zbutur rreziqet. Për më tepër, liria që u jepet ofruesve të sistemeve të AI me rrezik të lartë nuk duket të jetë e justifikuar nga kursimet e papërfillshme që do të vinin nga kjo ndryshim 20.
21. Megjithëse ofruesit do të jenë ende të detyruar të dokumentojnë vlerësimin e tyre se sistemi i AI i përmendur në Aneksin III të AIA nuk është me rrezik të lartë para se ai të hidhet në treg ose të vihet në shërbim, dhe të vënë dokumentacionin në dispozicion të autoriteteve kompetente kombëtare nëse kërkohet 21 , kjo nuk duket të jetë e mjaftueshme nëse nuk shoqërohet me regjistrimin. Përjashtimi i parashikuar nga neni 6(3) dhe 6(4) i AIA duhet të balancohet me përgjegjësi të përshtatshme, duke marrë parasysh interpretimet e ndryshme të dispozitave përkatëse dhe rreziqet e vlerësimit të gabuar të 22 .
22. Së fundi, EDPB dhe EDPS vërejnë se Propozimi zgjat disa privilegje rregullatore për NVM-të dhe NMC-të, të përcaktuara në bazë të numrit të stafit dhe xhiros ose të të dhënave të bilancit 23 .
23. Në këtë drejtim, duhet rikujtuar se, duke pasur parasysh veçoritë e shkallëzueshmërisë dhe autonomisë së AI, numri i stafit dhe, në përgjithësi, madhësia e kompanisë mund të mos jetë faktor vendimtar në vlerësimin e dëmit të mundshëm që mund të sjellin sistemet e AI me rrezik të lartë të vendosura në treg nga këto ndërmarrje.
24. Si pasojë, EDPB dhe EDPS shprehin shqetësime lidhur me qasjen e thjeshtësimit të detyrimeve që lidhen me sigurinë e produkteve të sistemeve të AI në bazë të madhësisë së kompanisë dhe veçanërisht numrit të stafit.

17 Neni 6(3) AIA.

18 Shih Neni 6(4) AIA.

19 Shih Neni 80 AIA.

20 Sipas dokumenteve që mbështesin Propozimin, ky ndryshim do të përfitonte maksimalisht 1485 kompani, duke kursyer secila nga to 100 euro, duke siguruar kështu një kursim total deri në 148,500 euro në vit. Dokumenti Punues i Stafit të Komisionit që shoqëron Propozimin për një Rregullore të Parlamentit Europian dhe të Këshillit për ndryshimin të Rregulloreve (BE) 2016/679, (BE) 2018/1724, (BE) 2018/1725, (BE) 2023/2854 dhe Direktivave 2002/58/KE, (BE) 2022/2555 dhe (BE) 2022/2557 sa i përket thjeshtësimit të kuadrit legjislativ dixhital, dhe heqjes së Rregulloreve (BE) 2018/1807, (BE) 2019/1150, (BE) 2022/868, dhe Direktivës (BE) 2019/1024 (Omnibus Dixhital) dhe Propozimit për një Rregullore të Parlamentit Europian dhe të Këshillit për ndryshimin e Rregulloreve (BE) 2024/1699 dhe (BE) 2018/1139 sa i përket thjeshtësimit të zbatimit të rregullave të harmonizuara për inteligjencën artificiale (Omnibus Dixhital për IA), SWD/2025/836 final, f. 78

21 Neni 6(4) AIA. Shih gjithashtu Preambulën 53 AIA.

22 Agjencia për të Drejta Themelore (FRA): "Vlerësimi i Inteligjencës Artificiale me Rrezik të Lartë: Rreziqet për të Drejtat Themelore", 2025, f. 8, 28.

23 Më konkretisht, Propozimi zgjeron disa privilegje rregullatore për NVM-të dhe NVM-të e mesme, që lidhen me dokumentacionin teknik të thjeshtuar (Neni 1(8) i Propozimit), zbatimin në përpjesëtim të sistemeve të menaxhimit të cilësisë (QMS) (Neni 1(9) i Propozimit), respektimin e disa elementeve të QMS në mënyrë të thjeshtuar (vetëm për NVM-të) (Neni 1(21) i Propozimit), lehtësimin dhe përshejtimin e aksesit në sandbox (Neni 1(17) i Propozimit) dhe mbështetjet specifike nga autoritetet, Shtetet Anëtare ose Komisioni (p.sh. Nenet 1(23), (27), (28) të Propozimit).

5 SANDBOX-E RREGULLATORE TË IA NË NIVELIN E BASHKIMIT EUROPIAN

25. EDPB dhe EDPS mirëpresin futjen e sandbox-eve rregullatore për Inteligjencën Artificiale (IA) në nivel të BE-së, për të mbështetur inovacionin dhe ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM) në të gjithë Zonën Ekonomike Evropiane (ZEE) (neni i ri 57(3a) i AIA). Ndryshimet e propozuara në nenet 57 dhe 58 të AIA-së prezantojnë mundësinë që Zyra e IA-së të krijojë sandbox-e të tilla në lidhje me disa sisteme të IA-së, të tilla si ato të bazuara në modele të përgjithshme qëllimore të IA-së (sipas specifikimeve të dhëna në nenin 1(25), paragrafi 1, i Propozimit). Këto sandbox-e do të vendosen përveç atyre në nivel kombëtar që duhet të themelohen në bazë të nenit 57 të AIA-së.
26. Sa i përket sandbox-eve kombëtare, neni 57(10) i AIA-së kërkon që autoritetet kompetente kombëtare të sigurojnë që, në masën që sistemet e IA-së përfshijnë përpunimin e të dhënave personale, autoritetet kombëtare të mbrojtjes së të dhënave (DPA-të) të jenë të përfshira në funksionimin e sandbox-it kombëtar dhe në mbikëqyrjen e atyre aspekteve në përputhje me detyrat dhe kompetencat e tyre përkatëse. Nuk ekziston një dispozitë e ngjashme për sandbox-et në nivel të BE-së, edhe pse ato mund të përfshijnë përpunimin e të dhënave personale që është subjekt i mbikëqyrjes së DPA-ve. EDPB dhe EDPS rekomandojnë që të sqarohet drejtpërdrejt në Aktin e IA-së se DPA-të kompetente duhet të jenë të përfshira në funksionimin e sandbox-eve në nivel të BE-së dhe të përfshihen në mbikëqyrjen dhe zbatimin e përpunimit përkatës të të dhënave, në përputhje me nenet 55 e tutje të GDPR-së.
27. Për më tepër, është e paqartë se si do të identifikohet DPA-ja kompetente në kontekstin e sandbox-eve në nivel të BE-së dhe si kjo lidhet me mekanizmin e bashkëpunimit sipas GDPR-së. Neni i ndryshuar 58(1)(d) i AIA-së kërkon nga Komisioni që të adresojë, me një akt zbatues, 'parime të përbashkëta' mbi 'rregullat e hollësishme që zbatohen për qeverisjen e sandbox-eve rregullatore të IA-së të mbuluara nga neni 57, përfshirë edhe sa i përket ushtrimit të detyrave të autoriteteve kompetente dhe koordinimit e bashkëpunimit në nivel kombëtar dhe të BE-së'. Meqenëse përfshirja në një sandbox nënkupton kufizime të rëndësishme në kompetencat e DPA-ve kompetente, çështja e kompetencës së DPA-ve dhe lidhja e saj me mekanizmin e bashkëpunimit të GDPR-së duhet të adresohet drejtpërdrejt në Aktin e IA-së për të shmangur çdo pasiguri ligjore.
28. Përveç kësaj, EDPB dhe EDPS konsiderojnë se EDPB-ja duhet të përfshihet për të siguruar një qasje të koordinuar dhe të qëndrueshme. Për këtë qëllim, EDPB dhe EDPS rekomandojnë ndryshimin e nenit 57 të AIA-së për të përmendur posaçërisht rolin këshillues të EDPB-së për të siguruar koherencën në aspektet e mbrojtjes së të dhënave, veçanërisht në rastet kur disa DPA do të ishin të përfshira nga sistemi i IA-së i zhvilluar në sandbox-in e IA-së në nivel të BE-së sipas nenit 57(3a) të AIA-së.

²⁴ Shih në veçanti Nenet 57 dhe 58 Akti për Inteligjencën Artificiale. Këto sisteme janë ato të identifikuar sipas Nenit 1(25), paragrafi 1, Propozimi (modifikimi i Nenit 75(1) të Aktit për Inteligjencën Artificiale), i cili përcakton se "Kur një sistem i IA bazohet në një model IA të qëllimit të përgjithshëm, duke përjashtuar sistemet IA që lidhen me produkte të mbuluara nga legjislacioni i harmonizimit të Bashkimit që listohen në Aneksin I, dhe ky model dhe sistemi janë zhvilluar nga i njëjti ofrues, Zyra e IA-së do të ketë kompetencë ekskluzive për mbikëqyrjen dhe zbatimin e këtij sistemi sipas detyrimeve të kësaj Rregulloreje në përputhje me detyrat dhe përgjegjësitë e caktuara prej saj për autoritetet e mbikëqyrjes së tregut. Zyra e IA-së do të jetë gjithashtu kompetente ekskluzivisht për mbikëqyrjen dhe zbatimin të detyrimeve sipas kësaj Rregulloreje në lidhje me sistemet IA që përbëjnë ose që janë të integruara në një platformë online të përcaktuar shumë të madhe ose motor kërkimi online shumë të madh sipas kuptimit të Rregullores (BE) 2022/2065

²⁵ Bazuar në nenin 57(2) dhe (3) të Aktit për Inteligjencën Artificiale, sandbox-e rregullatore të IA në nivel rajonal ose lokal mund të krijohen gjithashtu nga autoritetet kompetente, si edhe sandbox rregullator IA për institucionet e Bashkimit, organet, zyrtat dhe agjencitë të cilat mund të krijohen nga EDPS.

²⁶ EDPB dhe EDPS vërejnë se nëse një DPA kombëtare është aktivisht e përfshirë në mbikëqyrjen e sistemit IA në sandbox-in dhe ka dhënë udhëzime për pajtueshmërinë me GDPR, nuk mund të vendosen gjopa administrative sipas GDPR, në përputhje me nenin 57(12) të Aktit për Inteligjencën Artificiale.

²⁷ Sipas Nenit 57(12) të Aktit për Inteligjencën Artificiale.

²⁸ Sipas Nenit 70(1) të GDPR-së, misioni i EDPB-së është të sigurojë zbatimin e qëndrueshëm të GDPR-së.

29. Për më tepër, EDPB-së duhet t'i jepet, drejtpërdrejt në Aktin për Inteligjencën Artificiale, statusi i vëzhguesit pranë Bordit Evropian për Inteligjencën Artificiale ('Bordi i IA')²⁹. Kjo mund të sigurojë përfshirjen e vazhdueshme të EDPB-së kur trajtohen çështje që lidhen me zbatimin e ligjit për mbrojtjen e të dhënave, siç është rasti në kuadër të sandbox-eve në nivel të BE-së³⁰, kur diskutohen brenda Bordit të IA.
30. Detyrimi i ri i autoriteteve kompetente kombëtare për të mbështetur bashkëthemelimin dhe funksionimin e përbashkët të sandbox-eve rregullatore të IA, sipas nenit 57(14) të rishikuar të Aktit për Inteligjencën Artificiale, pritet pozitivisht nga EDPB dhe EDPS. Ky detyrim i ri, i cili nuk ndikon në mundësinë e sandbox-eve shtesë sipas nenit 57(2) të Aktit për Inteligjencën Artificiale, mund të sigurojë qasje të koordinuara ndërkufitare mes autoriteteve. Megjithatë, si do të zbatohet në praktikë ky detyrim mbetet e paqartë, ndaj EDPB dhe EDPS rekomandojnë të sqarohen këto aspekte.
31. Së fundmi, duhet bërë një dallim i qartë midis sandbox-eve të IA-së për institucionet, organet, zyrat ose agjencitë e Bashkimit, të cilat mund të krijohen nga EDPS sipas nenit 57(3) të Aktit për Inteligjencën Artificiale, dhe sandbox-it të IA-së në nivel të BE-së, të krijuar nga Zyra e IA-së sipas nenit 57(3a) të Aktit për Inteligjencën Artificiale, i cili në çdo rast do të mbetet i kufizuar vetëm për sistemet e IA-së të mbuluara nga neni 75(1) i Aktit. Në përputhje me Recitalin 14 të Propozimit (shih gjithashtu Seksionin 6 të Opinionit të Përbashkët më poshtë), EDPB dhe EDPS kuptojnë se sistemet e IA-së të vendosura në treg, të vëna në funksionim ose të përdorura nga institucionet, organet, zyrat apo agjencitë e Bashkimit nuk do të përfshiheshin në sandbox-in rregullator të IA-së në nivel BE-je në kuptimin e nenit 57(3a) të Aktit për Inteligjencën Artificiale, pasi EDPS është autoriteti i vetëm kompetent sipas nenit 74(9) të Aktit për këto sisteme të IA-së. Për më tepër, EDPB dhe EDPS theksojnë se EDPS mbetet autoriteti kompetent sipas Rregullores (BE) 2018/1725 për të mbikëqyrur çdo përpunim të të dhënave personale nga vetë Zyra e IA-së, si organ i BE-së, përfshirë edhe në kontekstin e sandbox-eve të nivelit të BE-së.

6 MBikëqyrja dhe zbatimi nga Zyra e IA-së

32. Sipas nenit 75 të Aktit për Inteligjencën Artificiale, Zyra e IA-së është kompetente për të monitoruar dhe mbikëqyrur pajtueshmërinë e sistemeve të IA-së të bazuara në model të përgjithshëm të IA-së, kur modeli dhe sistemi zhvillohen nga i njëjti ofrues. Propozimi shtrin më tej këtë kompetencë ekskluzive edhe mbi sistemet e IA-së që përbëjnë ose integrohen në një platformë shumë të madhe online ('VLOP') ose motor kërkimi shumë të madh online ('VLOSE') në kuptimin e Rregullores (BE) 2022/2065 ('DSA')³¹.

²⁹ Ky status, për shembull, tashmë i është dhënë EDPS-së në nenin 65(1) të Aktit për Inteligjencën Artificiale (AI Act), i cili është mbikëqyrësi për institucionet e BE-së. ³⁰ Sipas nenit 57(14) të Aktit për Inteligjencën Artificiale (AIA), siç është modifikuar nga neni 1(17) i Propozimit, koordinimi dhe bashkëpunimi mbi sandbox-et duhet të bëhet brenda Bordit të AI-së.

³¹ Rregullorja (BE) 2022/2065 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e datës 19 tetor 2022 për një Treg të Vetëm për Shërbimet Digjitale dhe që ndryshon Direktivën 2000/31/EC (Akt për Shërbimet Digjitale), Fletorja Zyrtare L 277, 27.10.2022, f. 1.

33. EDPB dhe EDPS vlerësojnë se monitorimi, mbikëqyrja dhe zbatimi i këtyre sistemeve do të përfitonin nga centralizimi i kompetencave në nivelin e BE-së. Në këtë drejtim, ata përshëndesin faktin që neni 75(1), paragrafi i fundit i AIA-s, kërkon bashkëpunim aktiv midis autoriteteve të përfshira në zbatimin e Aktit të Inteligjencës Artificiale gjatë ushtrimit të këtyre kompetencave. Megjithatë, EDPB dhe EDPS konsiderojnë se ky parashikim për bashkëpunim aktiv mund të mos jetë i mjaftueshëm për të garantuar aftësinë e autoriteteve kompetente kombëtare për të ndërmarrë veprime nëse Zyra e IA-së nuk ka vepruar ende ose nuk dëshiron të veprojë, duke pasur parasysh ekskluzivitetin e autoritetit të dhënë Zyrës së IA-së. Së fundi, Zyra e IA-së duhet të koordinohet ngushtë me autoritetet kompetente kombëtare për mbrojtjen e të dhënave kur sistemet e përmendura të IA-së paraqesin rrezik për të drejtat themelore për privatësi dhe mbrojtjen e të dhënave, në përputhje me nenin 8(3) të Kartës së të Drejtave Themelore të BE-së dhe në përputhje me nenin 2(7) të AIA-s. Për më tepër, EDPB dhe EDPS rekomandojnë të përcaktohen qartë llojet e modeleve të IA-ve me përdorim të përgjithshëm që nxisin 'kompetencë ekskluzive' për të siguruar mbikëqyrje efektive të sistemeve të IA-së.
34. Për më tepër, EDPB dhe EDPS vlerësojnë pozitivisht se Preambula 14 e Propozimit sqaron se Zyra e IA-së nuk do të jetë kompetente për sistemet e IA-së të vendosura në treg, të vëna në shërbim ose të përdorura nga institucionet, organet, zyrat ose agjencitë e Bashkimit, të cilat janë nën mbikëqyrjen e EDPS sipas nenit 74(9) të Aktit të IA-së. Megjithatë, kjo sqarim nuk është parashikuar në pjesën operative të Rregullores së projektit. Prandaj, në interes të sigurisë juridike, si dhe për të siguruar karakterin e nevojshëm të pavarur të mbikëqyrjes nga autoriteti kompetent, EDPB dhe EDPS e konsiderojnë të domosdoshme që, përveç Preambulës 14, neni 75 i ndryshuar të përjashtojë në mënyrë të shprehur nga kompetenca e Zyrës së IA-së mbikëqyrjen e sistemeve të IA-së të zhvilluara ose të përdorura nga institucionet, organet, zyrat ose agjencitë e Bashkimit dhe që mbulohen nga neni 74(9) i Aktit të IA-së.

7 FUQITË E AUTORITETEVE/TRUPAVE QË MBROJNË TË DREJTAT THEMELLORE DHE BASHKËPUNIMI ME MSA

35. EDPB dhe EDPS mbështesin objektivin e përgjithshëm për të sqaruar fushëveprimin e bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve të mbikëqyrjes së tregut (MSA-të) dhe FRAB-ve. Kjo është gjithashtu në përputhje me rekomandimet e EDPB-së të përfshira në Deklaratën 3/2024 lidhur me rolin e autoriteteve të mbrojtjes së të dhënave në AIA 32 .
36. Neni 77 i AIA aktualisht lejon që FRAB-të të kërkojnë drejtpërdrejt dokumentacionin e prodhuar për qëllime të pajtueshmërisë me AIA nga përdoruesit ose ofruesit, dhe ndryshimi i propozuar, në praktikë, do të vendoste MSA-të si ndërmjetës midis FRAB-ve nga njëra anë, dhe përdoruesve ose ofruesve nga ana tjetër. EDPB dhe EDPS përshëndesin krijimin e një pike të centralizuar kontakti me qëllim rritjen e efikasitetit, pasi kjo do të ulte barrën administrative për kompanitë. Megjithatë, EDPB dhe EDPS vërejnë se kërkesa që FRAB-të të marrin informacionin ose dokumentacionin e prodhuar për qëllime të pajtueshmërisë me AIA nga ofruesit ose përdoruesit vetëm përmes MSA-ve mund të rezultojë në joefikasitet. Prandaj, ata rekomandojnë që krijimi i një pike të centralizuar kontakti të realizojë, në praktikë, objektivin e bërjes më efikase të procedurës.

³² Deklarata EDPB 3/2024 mbi rolin e autoriteteve të mbrojtjes së të dhënave në kuadrin e Aktit për Inteligjencën Artificiale, miratuar më 16 korrik 2024, paragrafët 11, 13 dhe 15.

37. EDPB dhe EDPS rekomandojnë sqarimin e mëtejshëm të kompetencës dhe rolit të MSAs sipas Neni 77 të AIA-së. Në këtë kuadër, EDPB dhe EDPS e konsiderojnë të rëndësishme që të sqarohet në mënyrë të qartë se roli i MSAs duhet të jetë vetëm si pikë administrative kontakti për ekzekutimin dhe përcjelljen e kërkesave për informacione ose dokumentacion drejtuar ofruesve dhe përdoruesve, dhe nuk duhet të çojë në vlerësimin nga MSA-të të domosdoshmërisë apo proporcionalitetit të kërkesës.
38. Për më tepër, Propozimi duhet të sqarojë se nuk ndikon në pavarësinë dhe kompetencat ekzistuese të autoriteteve mbikëqyrëse të mbrojtjes së të dhënave (DPAs), veçanërisht në fuqinë e tyre për të marrë nga kontrolluesi dhe përpunuesi akses në të gjitha informacionet e nevojshme për qëllimin e monitorimit të përputhshmërisë me legjislacionin për mbrojtjen e të dhënave .
39. Neni 77(1a) i AIA-së, i shtuar nga Propozimi, duhet të jetë më specifik për të ndërtuar një sistem funksional të shkëmbimit të informacionit në rast bashkëpunimi ndërkufitar. Për më tepër, Propozimi duhet të përcaktojë që MSAs duhet të japin informacionin e kërkuar nga FRABs pa vonesë të pajustificuar, si në rastet kur informacioni shkëmbehet në nivel kombëtar, ashtu edhe në rastet ndërkufitare. Këto elemente shtesë do të siguronin siguri ligjore dhe bashkëpunim të qetë ndërmjet autoriteteve përkatëse.
40. Në rast se ndryshimet e propozuara në Nenin 6(4) të AIA-së (detyrimi për regjistrim për ofruesit e sistemeve të inteligjencës artificiale, shih Seksionin 4 të Mendimit të Përbashkët) mbeten në fuqi pavarësisht opinionit të EDPB dhe EDPS për këtë çështje, sqarimet e lartpërmendura do të ishin edhe më të dobishme pasi këto ndryshime të fundit do të reduktonin informacionin e disponueshëm publikisht.
41. Së fundi, EDPB dhe EDPS vlerësojnë pozitivisht shtimin e Nenit 77(1b) të AIA-së, i cili krijon një detyrim të ri për bashkëpunim dhe ndihmë të ndërsjellë midis MSAs dhe FRABs. Ky shtesë e propozuar mund të jetë e dobishme në rast bashkëpunimi ndërkufitar (p.sh. nëse një FRAB i dërgon një kërkesë një MSA-je që ka nevojë për ndihmën e një MSA-je nga një Shtet Anëtar tjetër për t'iu përgjigjur), për sa kohë që përputhet me parimin e bashkëpunimit të singurtë të parashikuar nga Neni 4(3) i TEU-së. Ky detyrim i ri mund të plotësohet më tej duke sqaruar se si ndihma e ndërsjellë sipas Nenit të shtuar 77(1b) të AIA-së ndërvepron, për sistemet e AI, me ndihmën e ndërsjellë ndërkufitare për mbikëqyrjen e tregut dhe përputhshmërinë e produkteve sipas Rregullores (BE) 2019/1020 dhe Nenit 75 të AIA-së.

8 AI LITERACY

42. EDPB dhe EDPS rekomandojnë ruajtjen e detyrimit që ofruesit dhe përdoruesit e sistemeve të Inteligjencës Artificiale të marrin masa për të siguruar një nivel të mjaftueshëm njohurish për IA te stafi i tyre dhe te personat e tjerë relevantë (Neni 4 AIA).

³³ Neni 58(1)(e) i GDPR dhe Neni 47(1) i LED. Shih gjithashtu Preambulën 157 të AIA-së aktuale.

³⁴ Një shembull i një procedure të detajuar për shkëmbimin e informacioneve në rast të bashkëpunimit ndërkufitar është për shembull Neni 61 i GDPR.

³⁵ Vendimi i datës 4 korrik 2023, *Bundeskartellamt*, C-252/21, EU:C:2023:537, paragrafët 54, 58 dhe 63

³⁶ Ose ka nevojë për asistencë nga Zyra e IA-së në rrethana të trajtuara në Nenin 75(3) të AIA-së.

³⁷ Shih Kapitullin VI të Rregullores (BE) 2019/1020 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit të datës 20 qershor 2019 për mbikëqyrjen e tregut dhe pajtueshmërinë e produkteve dhe për ndryshimin e Direktivës 2004/42/EC dhe Rregulloreve (KE) Nr. 765/2008 dhe (BE) Nr. 305/2011.

43. Njohuritë mbi inteligjencën artificiale (IA) sigurojnë kuptimin e koncepteve të saj dhe ndihmojnë në rritjen e ndërgjegjësimit etik dhe shoqëror lidhur me përfitimet dhe rreziqet e IA-së. Ato luajnë një rol kyç në fuqizimin e individëve të cilët zhvillojnë, vendosin në përdorim ose punojnë, apo marrin vendime për të punuar me sisteme të IA-së dhe u mundësojnë atyre të zhvillojnë mendim kritik ndaj kësaj teknologjie të re dhe të informojnë vendimmarrjen e tyre. Njohuritë mbi IA-në janë prandaj thelbësore për të siguruar dije dhe aftësi të duhura përgjatë gjithë ciklit të jetës së IA-së në mënyrë që të mbrohen të drejtat themelore, përfshirë të drejtën për mbrojtjen e të dhënave, dhe të mbështetet përputhshmëria me rregullat për IA, përfshirë dispozitat për përpunimin e të dhënave personale.
44. Shndërrimi i detyrimit aktual në një detyrim për Komisionin Evropian dhe Shtetet Anëtare që të 'inkurajojnë' ofruesit dhe përdoruesit që të veprojnë kështu do e zbutte ndjeshëm këtë detyrim dhe në fund do të minonte vetë qëllimin e tij.
45. Për të ndihmuar ofruesit dhe përdoruesit të përmbushin detyrimin për njohuritë mbi IA-në, Komisioni Evropian dhe rregullatorët mund të kërkohet të nxjerrin udhëzime për mënyrën se si ky detyrim mund të zbatohet në praktikë, në vend që të hiqet kërkesa për njohuri mbi IA-në për ofruesit dhe përdoruesit.
46. Së fundi, nëse detyrimi i ri për Komisionin Evropian dhe Shtetet Anëtare që të 'inkurajojnë' ofruesit dhe përdoruesit të marrin masa për të siguruar njohuri të mjaftueshme mbi IA-në do të mbetej, ai duhet të zbatohet paralelisht me detyrimin aktual në nenin 4 të Aktit për IA, dhe jo ta zëvendësonte atë.

9 AFATI I ZBATIMIT TË RREGULLAVE ME RREZIK TË LARTË

47. Sipas nenit aktual 113 të Aktit për Inteligjencën Artificiale (AI Act), dispozitat që rregullojnë sistemet e inteligjencës artificiale me rrezik të lartë të përfshira në Aneksin III 38 do të fillojnë të zbatohen nga 2 gusht 2026. Për sistemet e IA me rrezik të lartë sipas Aneksit I 39, data e fillimit është 2 gusht 2027.
48. Në përputhje me propozimin, rregullat për sistemet e IA me rrezik të lartë duhet të fillojnë të zbatohen 6 ose 12 muaj pas vendimit të Komisionit që konfirmon se masat e duhura për mbështetjen e pajtueshmërisë me Kapitullin III janë në dispozicion, por jo më vonë se 2 dhjetor 2027 për sistemet IA me rrezik të lartë në Aneksin III dhe 2 gusht 2028 sa i përket sistemeve me rrezik të lartë në Aneksin I. Komisioni e justifikon vonesën e propozuar me sfidat e zbatimit si vonesa në caktimin e autoriteteve kompetente kombëtare dhe trupave të vlerësimit të konformitetit, si dhe mungesën e standardeve të harmonizuara për kërkesat e AI Act për sistemet me rrezik të lartë, udhëzime dhe mjete pajtueshmërie.
49. Shtyrja e propozuar e zbatimit të një numri dispozitash thelbësore të Aktit për IA duhet të shihet edhe në kontekstin e zgjerimit të fushës kohore të klauzolës ekzistuese të "trashëgimisë" sipas nenit 111(2) të Aktit për IA, sipas së cilës sistemet IA me rrezik të lartë që janë vendosur tashmë në tregun e BE-së do të përjashtohen kryesisht nga fushëveprimi i Aktit, përveçse nëse i nënshtrohen ndryshimeve të rëndësishme në dizajnin e tyre. Sipas propozimit, data e ndërprerjes do të ndryshohet nga 2 gusht 2026 në 2 dhjetor 2027, duke lejuar kështu që një numër më i madh sistemesh IA me rrezik të lartë të përfitojnë nga përjashtimi si "sisteme trashëgimie".

³⁸ Sistemet e inteligjencës artificiale me rrezik të lartë në fusha të tilla si, ndër të tjera, biometria, zbatimi i ligjit, menaxhimi i migracionit, azilit dhe kontrollit të kufirit, arsimi, punësimi, gjyqësori, etj.

³⁹ Sistemet e inteligjencës artificiale me rrezik të lartë të mbuluara nga legjisllacioni i harmonizuar i Bashkimit, të lidhura, ndër të tjera, me aviacionin civil, pajisjet mjekësore, lodrat, etj.

50. Ndërsa EDPB dhe EDPS pranojnë se disa nga arsyet e vonësës së zbatimit mund të konsiderohen të paktën pjesërisht objektive dhe jo plotësisht nën kontrollin e Komisionit, ata megjithatë shprehin shqetësim të sinqertë për ndikimin e mundshëm ndaj mbrojtjes së të drejtave themelore në peizazhin e AI-së që po zhvillohet dhe transformohet me shpejtësi. Përveç kësaj, duhet vlerësuar nëse futja e një afati të lëvizshëm nuk do të minonte sigurinë juridike. EDPB dhe EDPS rikujtojnë gjithashtu se, në Opinioni e tyre të Përbashkët 5/2021 mbi propozimin për Aktin e Inteligjencës Artificiale, ata kishin kundërshtuar tashmë përjashtimin nga detyrimet e sistemeve të AI që tashmë janë vendosur në treg 40.
51. Gjithashtu, duke marrë parasysh natyrën e ndryshme të detyrimeve për ofruesit dhe përdoruesit e sistemeve të inteligjencës artificiale me rrezik të lartë të përcaktuara në Kapitullin III, Seksionet 1, 2, dhe 3 të Aktit për AI, EDPB dhe EDPS ftojnë bashkëligjvënësit të konsiderojnë nëse do të ishte e përshtatshme dhe e mundshme të ruhet afati aktual për disa detyrime, p.sh. për transparencën.
52. Së fundmi, nëse vonesa e propozuar e afatit për hyrjen në zbatim miratohet gjithsesi nga bashkëligjvënësit, EDPB dhe EDPS bëjnë thirrje për veprime të bashkërenduara nga të gjithë aktorët relevantë, dhe në veçanti nga Komisioni, për të minimizuar vonësën sa më shumë të jetë e mundur.

³⁸ Opinioni i përbashkët EDPB-EDPS 5/2021 mbi propozimin për Rregulloren e Parlamentit Evropian dhe të Këshillit për vendosjen e rregullave të harmonizuara mbi inteligjencën artificiale, miratuar më 18 qershor 2021, paragrafi 41